

Riksdagen

Stenografiska uppteckningar

vid EU-nämndens sammanträden

2005/06:8

Stenografiska
uppteckningar
2005/06:8

Onsdagen den 26 oktober

1 § Europeiska rådet

Statsminister Göran Persson

**Information och samråd inför informellt möte med EU:s stats- och
regeringschefer den 27 oktober 2005**

Anf. 1 ORDFÖRANDEN:

Klockan har passerat tio och mötet är öppnat. Jag vill till att börja med hälsa alla välkomna, särskilt statsministern med medarbetare, till dagens öppna sammanträde med EU-nämnden.

På dagordningen står det informella toppmötet mellan EU:s regeringschefer som regeringen nu ska informera oss om. Jag kommer först att ge ordet till statsministern för en inledning. Därefter får ledamöterna ställa frågor. Det blir tre–fyra partier i varje omgång innan statsministern får svara och kommentera. Vi räknar med att hålla på i högst två timmar. Det bör räcka till åtminstone två inlägg, frågor per parti. Och som sagt statsministern inleder. Varsågod!

Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Tack, herr ordförande! EU:s informella toppmöte i morgon erbjuder ett tillfälle till en diskussion om vad EU:s medlemsländer bör göra för att hantera de krav och möjligheter som framför allt globaliseringen innebär för våra samhällen. Mötet äger rum med bara stats- och regeringschefer som deltagare. Inga slutsatser ska antas. Genom att flytta mötet från de vanliga lokalerna i Bryssel till en historisk miljö utanför London hoppas uppenbarligen den brittiske premiärministern att skapa en stämning som gynnar en fri diskussion. Jag hoppas att det blir så också. Jag tycker att det är bra. Vi behöver ibland gå ifrån de traditionella mötesformerna för att få till stånd en mer öppen politisk dialog.

Givet karaktären på mötet har jag inte några fasta regeringspositioner att samråda om. Jag vill i stället reflektera kring de frågor som jag tror kommer upp till diskussion och sedan med intresse lyssna på vad nämndens ledamöter har att säga.

Som ett underlag för diskussionen presenterade kommissionen i förra veckan ett så kallat meddelande med rubriken Europeiska värden i en globaliserad värld. Där föreslås bland annat ökade ansträngningar på europeisk nivå för att genomföra den inre marknaden, förenklingar av de europeiska regelverken genom att ta bort onödiga detaljregleringar, åt-

gärder för att den gemensamma valutan ska fungera bättre samt en överenskommelse om EU:s flerårsbudget före årets slut.

Kommissionen pekar också på vikten av att alla medlemsländer gör det de har åtagit sig i Lissabonstrategin, att de ökar ansträngningarna för att få ned arbetslösheten och att de anpassar socialförsäkringssystemen till den demografiska utvecklingen, inte minst genom pensionsreformer.

Mycket av det som kommissionen tar upp är riktigt, ja rentav klokt. Det är också glädjande att den pekar på de framgångar som de nordiska länderna, har när det gäller att anpassa sina samhällen till en förändrad värld.

Samtidigt saknar jag en del saker i diskussionen, framför allt i kommissionens dokument. Vikten av hållbar utveckling behandlas ytterst kortfattat. Vi har sett det några gånger från den nya kommissionen, de frågorna trycks tillbaka. Modern miljövänlig teknik som drivkraft för tillväxt nämns inte alls. Ökad frihandel som centralt instrument för både tillväxt i Europa och solidaritet med utvecklingsländerna finns inte heller med.

I mina kommentarer under toppmötet blir denna min utgångspunkt. Vi får inte vara rädda för globaliseringen. Den är ett faktum, och rätt hanterad innebär den en fantastisk möjlighet till ökad välfärd globalt. Men vårt gemensamma ansvar är också att hantera de negativa effekterna som finns. Det kan inte göras genom att vi stänger dörrarna om oss. Svensk och europeisk välfärd måste också framöver bygga på hög konkurrenskraft och handel med omvärlden. Vi ska skapa öppna samhällen som erbjuder social rättvisa och trygghet i förändring i Sverige och i övriga Europa.

Många av de åtgärder som krävs i globaliseringens tidevarv hör hemma på nationell nivå, men den europeiska unionen erbjuder sina medlemmar en unik möjlighet att gemensamt ta sig an sådana frågor som inget land kan sköta på egen hand. Detta är helt i linje med vår tradition att söka samarbete med andra för att kunna utveckla vårt eget samhälle.

Jag tror att diskussionen på toppmötet framför allt kommer att kretsa kring fem områden. Först förstärks Europas forskningssamarbete. Basen för Europas framtida tillväxt finns i en forskning och utveckling i världsklass. EU:s forskningssamarbete fungerar relativt väl, men vi har fortfarande en bra bit kvar till den amerikanska nivån. Samtidigt ökar många asiatiska länder kraftfullt sina forskningsinvesteringar. Vi i Europa kan inte och ska inte konkurrera med andra länder genom låga löner och social dumpning. Vi måste i framtiden ännu mer hävda oss genom en satsning på avancerad produktion och moderna tjänster.

Basen för att kunna utveckla detta läggs genom en väl fungerande grundskola som erbjuder alla en god undervisning, men dessutom krävs att våra universitet och högskolor får möjlighet att delta i europeiska nätverk som utvecklar deras skicklighet på olika områden. Ett europeiskt forskningsråd för att stärka främst grundforskning vore ett välkommet instrument. För att Europa inte ska tappa mot omvärlden måste alla länder leva upp till Lissabonstrategins mål att minst 3 % av bnp ska satsas på forskning och utveckling. Jag kommer att framhålla att detta är nyckeln till Europas framtida konkurrensförmåga.

Den andra frågan jag ska uppehålla mig vid är hur vi möter den demografiska utvecklingen i Europa. I dag är Europas främsta politiska

uppgift att bekämpa arbetslösheten och verka för full sysselsättning. Men på sikt har vi ett annat problem, troligen bristen på arbetskraft. I många europeiska länder sjunker födelsetalen på ett oroväckande sätt. Den kvinnliga förvärvsfrekvensen är fortfarande alldeles för låg i många länder. Trots att vår medellivslängd ökar och vi blir allt friskare lämnar en alltför stor andel människor arbetsmarknaden redan innan de fyllt 60 år.

Om alla länder levde upp till Lissabonstrategins målsättningar skulle mycket vara vunnet, men vi behöver göra mer. De europeiska länderna kan utan tvivel lära mer av varandra när det gäller hur vi kan öka utbudet av arbetskraft. För mig är det särskilt viktigt att peka på kvinnors rätt att på lika villkor delta i arbetslivet. Jag kommer i morgon att avisera att vi inför vårtoppmötet 2006 kommer att presentera en europeisk jämställdhetspakt som ett hjälpmedel i detta arbete.

Det tredje jag ska uppehålla mig vid är hur EU ska samarbeta på energiområdet. Frågan om hur Europas länder ska klara sin framtida energiförsörjning är något som de själva i första hand avgör nationellt. Jag vill understryka detta. Men det finns aspekter på den framtida energianvändningen där jag ser ett behov av ett närmare europeiskt samarbete.

Inom ramen för Lissabonstrategin har vi i EU redan gemensamma mål för energieffektivitet, men vi kan göra mer tillsammans för att till exempel stimulera användningen av alternativa energislag och minska beroende av fossila bränslen.

Vi ser också framväxandet av europeiska nätverk – det är redan nu ett faktum – för elektricitet, gas och olja. Kring detta vill jag att vi har en gemensam diskussion i EU, inte minst för att belysa riskerna med att enskilda länder blir beroende av enstaka leverantörländer.

Vi ser också att EU:s dialog med stora energileverantörer som Opec och Ryssland blir allt viktigare. Här har vi ett intresse av att verka för ett mer gemensamt uppträdande. Jag anser att vi behöver en europeisk energistrategi för att kunna diskutera alla dessa frågor på ett strukturerat sätt.

Ett fjärde område kommer att vara hur vi ska minska våra samhällens sårbarhet. Kampen mot terrorismen har stått i centrum för EU:s ansträngningar på det rättsliga området under de senaste fyra åren. Vi måste värna rättssäkerheten i detta arbete och samtidigt också agera kraftfullt mot brottslingar. Både nationell lagstiftning och det europeiska regelverket behöver ses över. När terrorister samarbetar över gränserna måste vi också bekämpa dem genom mer samarbete över gränserna.

Också andra typer av brottslighet blir mer och mer gränsöverskridande. Människohandeln ökar som en oönskad konsekvens av öppnare gränser. Det gäller också prostitution och barnprostitution. Brottsyndikaten känner inte heller några gränser i sina smutsiga verksamheter med narkotikahandel och andra droger, kreditkortsbedrägerier och handeln med till exempel stulna bilar.

Vi måste kunna använda modern teknik i kampen mot allt detta. DNA-register kan bidra till att gärningsmän grips. Lagring av trafikdata från mobiltelefoner kan leda till att annars svårlösta brott klaras upp. Ett ökat europeiskt samarbete är nödvändigt.

Fågelinfluensan är ett färskt exempel på våra samhällens sårbarhet på ett annat plan. Det europeiska veterinärsamarbetet fungerar uppenbarligen mycket väl, men det kan behövas fler insatser på smittskyddsområdet.

Slutligen finns det ett femte område som också kommer att tas upp av mig i diskussionen. Den europeiska unionen har till sitt förfogande en rad instrument för att kunna spela en ledande och progressiv roll i det internationella samarbetet. Så sker också på många områden. I arbetet med att reformera FN är EU en mycket viktig kraft för att stärka världsorganisationen och det multilaterala systemet.

I klimatförhandlingarna har EU varit pådrivande alltsedan Kyotoavtalets tillkomst. På Balkan är EU:s roll i dag central för en fortsatt fredlig utveckling. I Acehprovinsen i Indonesien är den civila EU-närvaron avgörande för att genomföra det fredsavtal som slöts tidigare i år.

Listan på positiva saker kan göras lång, men det finns också delar av EU:s politik gentemot omvärlden där det finns anledning till självkritik. Trots stora ansträngningar från kommissionens sida, med starkt stöd av Sverige, riskerar EU att bli en återhållande kraft i de kommande WTO-förhandlingarna i Hongkong.

Det finns reella problem med olaglig invandring i främst södra Europa, men dessa får inte hanteras så att en "Fästning Europa" skapas genom att alltmer restriktiva regler på asyl- och migrationsområdet inför.

Vid det informella toppmötet i morgon vill jag understryka att vi måste se till att alla delar av det som är EU:s utrikespolitik i vid bemärkelse samverkar. Det hjälper inte om vi ökar biståndet om vi inte samtidigt också gör det möjligt för utvecklingsländerna att sälja sina jordbruksprodukter på den europeiska marknaden.

Herr ordförande! Som nämnden noterar är dagordningen för det informella toppmötet nära nog obegränsad. Jag vill ändå avslutningsvis peka på ytterligare tre ämnen som i någon form kan komma att beröras i morgon.

Det första ämnet är EU:s flerårsbudget, det finansiella perspektivet. I sitt inbjudningsbrev noterar premiärminister Blair att flera kolleger önskar ta upp budgetfrågan på mötet. Premiärminister Blair föreslår att vi i morgon undviker en detaljerad diskussion om denna fråga samtidigt som han framhåller sin önskan att verka för en budgetuppgörelse vid toppmötet i december.

Jag tror att det bästa sättet att bidra till en snabb uppgörelse om budgeten är att använda det informella toppmötet som en förtroendeskapande övning mellan EU:s stats- och regeringschefer i mer allmänna termer. Känsligheterna gick höga efter junitoppmötet, och det finns en del att reparera vad gäller relationer. Dessutom kommer inte den nya tyska förbundskanslern Angela Merkel att delta i Hampton Court, vilket försvårar en meningsfull diskussion givet Tysklands avgörande position som den stora nettobetalaren.

För svensk del är det självklart att vi vill medverka till en uppgörelse om budgeten så snart det är möjligt. Jag förstår den oro som främst de nya medlemsländerna känner inför utsikterna att en försenad uppgörelse skulle försvåra möjligheterna att fullt ut få del av EU:s strukturfonder från budgetperiodens början 2007.

En viktig ledstjärna för regeringen i budgetförhandlingarna har hela tiden varit att lyssna noga på de nya medlemsländernas synpunkter. Från svensk sida har vi fortsatt tydliga krav på hur en uppgörelse bör se ut. Vi bör sträva mot en budgetnivå på 1 % av EU-ländernas BNI. Vi bör arbeta

för en modernare budget som mer betonar tillväxt, forskning och utveckling. Vi måste få en tillfredsställande lösning på det svenska nettoproblemet.

2005/06:8
26 oktober

I moderniseringsarbetet tycker jag att kommissionen i förra veckan kom med en del idéer som verkar intressanta att arbeta vidare med. Regeringen avser att samråda med nämnden om dessa inför kommande diskussioner i allmänna rådet. I övrigt handlar det nu om att fortsätta budgetförhandlingarna i lugn, konstruktiv och bestämd anda.

Det andra ämne som kan komma upp är fördraget. I en artikel i Die Zeit förra veckan varnar Tysklands avgående kansler Gerhard Schröder för att riva upp det nya konstitutionella fördraget som ju godkänts av 13 länder men underkänts i folkskröstningar i två, Frankrike och Nederländerna. Schröder ser i det nya fördraget det mest verksamma medlet mot vad han kallar ett smygande intryck av att kommissionen och Europadomstolen under återopande av inre marknadslagstiftning söker nya regler och domslut som knappast tycks ha något direkt med den inre marknaden att göra.

Förbundskansler Schröder tar upp något som jag också pekat på. Vi har nyligen i Sverige sett hur nyliberala företrädare försökte få unionen att äta sig in på områden som rimligen bör höra hemma hos nationalstaterna. Det är därför som jag tycker att det nya fördraget behövs, men jag ser inte några förutsättningar för ett enhälligt godkännande av det nya fördraget under de närmaste åren. Det är bland annat därför som regeringen valt att inte lägga fram en proposition till riksdagen. Jag tror inte heller att läget kommer att vara förändrat när Europeiska rådet på nytt ska diskutera frågan i juni 2006. Jag tror att det tidigast under andra halvan av 2007 finns förutsättningar att på ett meningsfullt sätt ta upp frågan igen. Jag beklagar i och för sig detta, men det är en inrikespolitisk logik i de länder som har röstat emot fördraget som styr den bedömningen.

Det tredje ämnet är utvidgningen. Det var historiskt att medlemskapsförhandlingar med Turkiet och Kroatien kunde inledas i början av månaden. Premiärministrarna Erdogan och Sanader kommer också att delta i delar av mötet i morgon.

Förhandlingsprocessen kommer säkerligen att bli komplicerad för båda länderna, men det är oerhört viktigt att slå fast att alla europeiska länder som lever upp till de krav som ställs har rätt att förhandla om fullt medlemskap. Samtidigt kan vi konstatera att inte minst frågan om Turkiets framtida medlemskap är kontroversiell i många länder.

Eftersom varje nytt land måste godkännas av alla medlemsländer är det viktigt att vi nu får till stånd en fördjupad diskussion om unionens fortsatta utvidgning. Det nya fördraget är en viktig komponent i denna diskussion, men även annat behöver vägas in. Jag konstaterar att det finns ett antal länder, bland annat Ukraina och Georgien, som ser en oerhörd attraktionskraft i möjligheterna att en dag bli medlemmar i den europeiska unionen. Vi måste på ett rimligt och framåtsyftande sätt kunna svara på denna starka önskan.

Detta, herr ordförande, var ett försök att ge en överblick över några av de frågor som kommer att diskuteras i de vackra salarna på Hampton Court i Londons utkanter i morgon. Jag är beredd att lyssna på nämndens synpunkter och svara på eventuella frågor.

Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp):

Tack, statsministern. Om jag ska ta en enskild punkt tycker jag att observationen om att fördraget nog ligger i malpåse till efter det att nästa franska president har tillträtt är en intressant precisering.

Men annars är ju risken att det vid ett sådant här möte som ska handla om globaliseringens betydelse för våra samhällen, för att citera Göran Persson, blir ganska luftigt och oprecist. Det gör att det inte är så lätt att sitta i EU-nämnden som ju har till uppgift att försöka precisera och nagla fast Sveriges positioner när man reser utomlands och ska företräda Sverige.

Därför ska jag koncentrera mig på en enda punkt, och den berörde statsministern också, nämligen frihandelsförhandlingarna och WTO-förhandlingarna. De är inne i ett mycket kritiskt skede. Kommissionen har lagt fram ett frihandelsvänligt förslag. Frankrike och andra länder är mycket upprörda och mycket aggressiva mot detta förslag. Resultatet av de här förhandlingarna blir ju väldigt avgörande för u-ländernas förmåga att häva sig ur fattigdom och få tillträde till de rika ländernas marknader, som statsministern också sade, och att uppnå FN:s mål om halverad fattigdom.

Då är min fråga: Kommer Sverige att inte bara vara allmänt positiv utan faktiskt ta initiativet vid det här mötet, begära ordet och ge ett uttryckligt stöd till kommissionen i frågan om WTO-förhandlingarna? Är statsministern beredd att ta en konfrontation med Frankrike och andra länder i denna fråga? Hur tydligt och fast kommer statsministern att agera i denna fråga?

Jag vill alltså binda upp statsministern på denna punkt. Jag vill inte gärna höra några undanglidande eller vaga svar på denna punkt.

Anf. 4 ORDFÖRANDEN:

Jag vill bara upplysa nämnden om att det är ett informellt möte. Det handlar alltså inte om ett formellt samråd. Men det går att ha ett utbyte av åsikter ändå, och det kommer vi säkert att ha.

Anf. 5 HILLEVI LARSSON (s):

Man kan säga att det är lite av ett hårdnande klimat. Diskussionen handlar nu om hur vi ska få i gång jobben och tillväxten. Det finns många problem. I den situationen finns det krafter som vill att man ska minska ambitionsnivån på en del områden. Statsministern var själv inne på Lissabonstrategin. Syftet med denna strategi från början var ju just att satsa på en långsiktigt hållbar tillväxt, och i detta ligger ju att inte bara ensidigt satsa på tillväxten utan även se till att tillväxten tar hänsyn till miljön och även den sociala dimensionen.

Det har bland annat kommit en liknelse som har lyfts fram, och den är: Om det finns tre bröder och den ene blir sjuk, får de andra två bröderna träda tillbaka medan man botar den sjuke brodern, som då skulle vara tillväxten och jobben.

Men jag tror att det är precis tvärtom. De andra två bröderna måste ju hjälpa sin sjuke broder, och tillsammans kan de få honom på fötter och frisk igen.

Det finns ett konkret exempel på detta. Att öka arbetskraftsutbudet är viktigt för att få i gång sysselsättningen men även för att långsiktigt klara

problemen med demografin. Genom att satsa på barnomsorg och äldreomsorg har man lyckats få ut fler kvinnor på arbetsmarknaden och därmed ökat arbetskraftsbehovet.

Det här visar att de här tre sakerna går hand i hand. Det är viktigt att nu inte släppa på den sociala dimensionen och miljön.

Det finns en annan sak i detta sammanhang, och det gäller diskussionen om hur vi ska klara jobben och sysselsättningen, om vi ska ha *race to the bottom* eller *race to the top*. Ska vi visa solidaritet och försöka få upp nivåerna på löner och rättigheter i våra grannländer eller ska vi tvärtom konkurrera inte bara med resten av världen utan även inom Europa med lägre löner och sämre rättigheter på arbetsplatserna och sämre arbetsmiljö? Vaxholm har ju blivit en symbol för detta här i Sverige.

Jag vill ställa en fråga till statsministern. Jag tycker att de här tendenserna att bekämpa framför allt den sociala dimensionen innefattande även till exempel kollektivavtalen här i Sverige och miljödimensionen är olyckliga. Kommer vi att driva detta på något sätt på detta toppmöte och lyfta fram den här dimensionen som viktig i sig själv men även viktig för att få i gång jobben och tillväxten i framtiden? Om vi har några allierade har vi chans att klara detta.

Anf. 6 LARS LINDBLAD (m):

När jag fick den här inbjudan till det informella toppmötet var den första känslan att den var ganska tunn och meningslös. Men vid närmare eftertanke är det någonting som EU just nu verkligen behöver, en bredare diskussion kring EU:s framtid och vart EU är på väg.

Jag känner att EU står och väger just nu i ett antal stora viktiga frågor. Statsministern nämnde det konstitutionella fördraget som ju har gått i stå. Det är otydligt hur vi ska gå vidare.

Utvidgningen har förvisso formellt sett tagit ett antal steg framåt, men det finns en viss tvehågsenhet i många medlemsländer.

Långtidsbudgeten nämndes också, och där står vi och väger. Ska vi ha en bra, framtidsinriktad men begränsad budget? Eller ska vi ha en gammal, dålig och alltför omfattande budget?

Sedan har vi WTO-frågan. Ska EU välja en väg där vi går mot öppenhet? Eller ska vi bromsa utvecklingen och försöka hindra öppenhet? Jag känner att kommissionen på många sätt driver en rimlig linje, men vissa starka medlemsländer driver en linje som går i en helt annan riktning.

Visst kan man ha en diskussion om vilken social modell, den nordiska, den brittiska eller den franska, som är allra bäst för EU, men samtidigt tror jag att vi i det här rummet kan enas om att den stora utmaningen inte ligger i dessa modeller utan i den modell som finns utanför, det vill säga konkurrensen mot omvärlden.

Det jag kan känna saknas allra mest nu i alla dessa viktiga frågor är ett tydligt ledarskap inom EU där någon träder fram och tar detta ledarskap. Det finns en liten tvehågsenhet i många av de här frågorna. Nu efterfrågar jag inte att det just ska vara Göran Persson i egen hög person som tar detta ledarskap, men Sverige har ju som enskilt medlemsland givetvis ett delansvar i detta. Ibland kan det kännas som om den svenska visionen var väldigt klar under det svenska ordförandeskapet. Jag efterfrågar den lite grann. Var finns denna vision just nu i alla dessa frågor?

2005/06:8

26 oktober

Hur går vi vidare? Och ännu viktigare i detta är givetvis: Vilka allianser kan Sverige se? Det finns ju en konfrontation mellan olika länder som väljer olika vägar. Det finns kanske andra samarbetspartner än just Frankrike och de stora länderna som vi har valt tidigare. Tyskland är väl ganska oklart. Var hittar vi de här allianserna och det här ledarskapet så att vi kan gå fram lite med de här frågorna?

Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Om det är synpunkter på att toppmötet inte är tillräckligt precist kan jag säga att frågeställningarna gör det möjligt att vidga debatten ytterligare, och det ska jag väl passa på att göra.

Men vi ska komma ihåg en sak. Poängen är ju ändå att vi ska kunna träffas och sitta ungefär som vi sitter nu. Det var en väldigt tuff överläggning i juni i Bryssel. Den förstörde relationerna. Eftersom det är en konsensuskultur, det vill säga att vi ska komma fram till beslut i samförstånd, tror jag att vi behöver ha en omstart. Vi behöver prata med varandra och komma till ett normalt samtalsläge, för det var det inte i juni månad. Därför är kretsen inte större än den som finns just nu kring bordet här. Vi är ett 20–25 personer som sitter och pratar med, förhoppningsvis, icke i förväg uppbundna anföranden.

Jag är lite olycklig över liberalen Carl B Hamiltons strävan efter att skicka med mig något slags taleregul. Lita på mig, Carl B Hamilton, i den meningen att jag kan delta i det här samtalet på ett sådant sätt så att vi bygger ett bättre klimat kring bordet. Det är det syftar till. Jag tror inte att vi kommer att lösa några frågor. Om vi kan öka förståelsen för de utmaningar som Europa står inför är det bra. Det vore väldigt bra.

Jag ska försöka svara på de frågor som preciserats. Det var nog ett litet missförstånd från Carl B Hamiltons sida. Jag hängde inte upp 2007 på det franska presidentvalet. Det kanske man kan göra, det är möjligt, men jag hänger upp det som jag sade på ett redovisat uttalande av den holländske premiärministern som sade att de inte kommer att ta upp frågan före nästa parlamentsval, och holländarna har sitt parlamentsval 2007.

Sedan har fransmännen sitt presidentval, och efter att Chirac blivit omvald – eller någon annan – kanske de gör en nystart också i Frankrike, vad vet jag. Men holländarna har sagt att det definitivt blir så. Stämningssläget kring EU-frågorna är i Holland mycket aggressivt just nu – mycket aggressivt. Det i sin tur går hand i hand med en dålig ekonomisk utveckling. Många av de länder som nu har en pressad EU-debatt har också en dålig ekonomisk utveckling.

Vad som är hönan och ägget kan man alltid diskutera, men man behöver inte återropa några stora tänkare för att inse sambandet. Jag tror att om inte ekonomin fungerar skapas en rädsla bland ledande politiker. Då är det svårt att ta nya initiativ, svårt att gå till medborgarna och begära mandat för stora förändringar.

Vi ser en sådan situation i många europeiska länder. Då är det frestande att skylla på någon annan, och någon annan har ibland varit Bryssel. Så har det varit i Sverige, och så har det varit i andra länder. Ibland har det varit berättigat att kritisera Bryssel, men långt ifrån alltid.

Jag tror att den stämning som vi nu har mycket hänger samman med en pressad ekonomisk situation i Europa. Tyvärr måste jag säga att jag inte ser några förhoppningsfulla tecken i närtid som skulle antyda att det

kommer att skifta. Det innebär att vi har en ganska besvärlig period framför oss. Det ledarskap som utifrån något annat europeiskt land ska tränga igenom exempelvis en tysk inrikespolitisk debatt och etablera en dagordning för Europafrågorna existerar inte och kommer heller inte att existera. Det ansvaret måste tas av tyska politiker.

Detta innebär att vi, när vi träffas i morgon, inte en gång till får hamna i ett läge där vi skiljs med signalen att vi är djupt splittrade och djupt oeniga. I stället måste vi ge britterna en rimlig chans att komma tillbaka i december och lösa frågan om budgeten – även om jag tror att också det kommer att bli mycket svårt. Syftet med det här mötet är nog att åstadkomma en sådan nystart. Skulle vi lyckas med den saken – bra.

Jag kommer i morgon inte att agera på ett sådant sätt att jag strävar efter en konflikt med Frankrike och de fjorton andra medlemsländer som stöttat Frankrike i WTO-förhandlingen, men naturligtvis kommer jag inte heller att dölja den svenska positionen. Den är tydlig och uttryckt, och den drivs av Thomas Östros med fullt stöd i EU-nämnden. Vi är en frihandelsvänlig nation. Det har tjänat oss väl, och det finns inget annat förhållningssätt för en nation av Sveriges typ än att fortsätta att slåss för frihandeln.

Kanske kan någon stor stat kortsiktigt tro att de har en marknad hemma som är tillräckligt stor för att driva en viss ekonomi, kanske är det så, men det kommer att visa sig att också de gör fel bedömning. Kanske är vissa regeringar så hårt trängda, exempelvis kring jordbrukspolitiken, att de inte orkar med en diskussion om ytterligare frihandel. Men också de kommer att märka att detta så småningom går ifrån dem.

Så ser läget ut. Det är inga obegåvade politiker som sitter kring bordet. Många av dem är dessutom politiker som, vad gäller ideologisk hemvist, fått ett och annat om bakfoten. De finns på högerkanten i europeisk politik men är inte anhängare av fri handel. Jag tror dock inte att de inte förstår det här, men det finns andra intressen som just nu pressar dem på hemmaplan. Så är det.

Jag har ingen anledning att söka sak i morgon. Den svenska positionen är känd. Jag tänker inte göra Tony Blairs ansträngningar att skapa ett bra samtalsklimat till något som havererar i en stor strid om WTO-frågan. Det vore kontraproduktivt och dumt.

I sak är jag och Carl B Hamilton helt överens.

Så till Hillevi Larsson. Ja, man kan väl säga att Sverige har hjälp av kommissionen när vi talar om vår sociala modells framgångar. Jag är just nu i det unika läget att varthelst jag kommer frågar man vad vi i Sverige gör eftersom det går så bra. Men då måste jag säga att allt faktiskt inte går bra, att vi fortfarande har problem med en för hög arbetslöshet. Då säger de ute i Europa: Men herregud, er arbetslöshet är ju mycket lägre än vår trots att ni har högre löner, ett bättre skydd på arbetsmarknaden och allt sådant. Hur bär ni er åt?

Den kombination vi har av stora satsningar på forskning, utveckling, utbildning, social trygghet, förändringsbenägenhet, öppenhet, flexibilitet och vilja till omställning utmärker just nu det som i Europa kallas för en nordisk modell. Jag noterar med glädje att nordiska politiker numera tycks vara överens om att ett högt skatteuttag och en stor gemensam sektor mycket väl går att förena med en flexibel och konkurrenskraftig ekonomi.

Jag fick förresten häromdagen en rapport från Nordiska rådet som visar på samma sak. Nu gör man dessutom ideologi av detta i Nordiska rådet och säger att det som utmärker Norden är jämlikheten, respekten för miljön, inklusiviteten i samhället, korta avstånd till beslutscentrum och flexibilitet. Och sedan drar man i Webers anda också till med protestantisk arbetsetik. Det sista sätter jag dock ett litet frågetecken för. Man har emellertid tänkt till på hög nivå under Per Unckels ledning, vilket väl borgar för att det inte är en socialdemokratisk produkt, och kommit fram till att den nordiska modellen står sig utomordentligt väl.

Jag ska tala väl om den, men just nu gör andra det och därför tycker jag inte att jag behöver försvara den, utan vi ska beskriva den ödmjukt eftersom vi inte är i ett läge där vi har allt under kontroll. Långt därifrån. Vi har fortfarande stora bekymmer.

Som jag sade inledningsvis är jag bekymrad över att miljöfrågorna trycks undan. Det finns från kommissionens sida inte samma markering av att uthållig tillväxt rör tre dimensioner: ekonomi, sociala förhållanden och den ekologiska dimensionen. Och det är fel synsätt. Tvärtom kommer vi utan alla de tre benen att förr eller senare hamna i en återvändsgränd. De måste samverka, och de kan samverka.

Jag tycker mig några gånger ha fått gehör för och genomslag för den mycket enkla tanken att det till och med kan vara en drivkraft för ekonomisk utveckling att göra medvetna forskningsinsatser och investeringar i sådant som är ekologiskt uthålligt. Men varje gång man får tillbaka papperen är detta undantryckt, undangömt. Jag kommer naturligtvis att lägga ned ganska mycket möda på att argumentera kring detta – och jag vet att ingen kommer att säga emot mig. Likafullt kommer vi i nästa kommissionsrapport att se att dessa frågor återigen är lite tillbakatryckta. Men vi ger oss inte. Jag tycker om den liknelse som Hillevi Larsson har.

Sedan till Lars Lindblad. Det är sant att vi står och väger i många stora processer, och vi kan vara glada att vi i den här församlingen inte har så olika uppfattningar om dem. Vi är rätt eniga om hur vi ser på de här sakerna – kanske finns där en nyans i själva beskrivningen. Jag menar att utvidgningen definitivt är i en fortsatt expansiv fas. När medlemskapsperspektivet väl finns där har det en oerhörd lockelse på stater. Det leder till ett kraftfullt reformarbete i riktning mot demokrati och social marknadsekonomi. Vi ser få motsvarigheter till detta i modern tid. Öst- och Centraleuropa är lysande exempel på vad EU-utvidgningen betytt.

Vi är alla här anhängare av ett turkiskt medlemskap, men samtidigt är det starkt kontroversiellt ute i Europa. Som jag sade i mitt inledningsanförande ska ett turkiskt medlemskap ratificeras i varje europeiskt medlemslands parlament eller i en folkomröstning, och där kan det naturligtvis bli problem om vi inte ordnar en opinionsbildning och om Turkiet inte snabbt svarar upp mot de krav som EU ställer.

När utvidgningsprocessen väl har börjat finns det ingen väg tillbaka, och min erfarenhet är att när den börjat går den alltid fortare än vi tror. Jag varnar för att tro att Turkiets medlemskapsförhandlingar är en fråga om tjugo år. Det tror inte jag. Jag tror snarare att vi talar om halva den tiden.

Sedan vet vi att runt hörnet väntar hela Balkan. De är välkomna som medlemmar. De har naturligtvis ett europeiskt perspektiv. Också Georgien och Ukraina diskuteras utifrån de utgångspunkterna. Det är klart att

vi så småningom får en diskussion om var Europas gränser slutar och var de börjar. Den diskussionen kommer vi att få.

Men den kraft som ligger i utvidgningen understryker enligt min uppfattning nödvändigheten av ett fördrag eftersom fördraget inte är byggt för de nya situationerna. Den kommer också att driva på fördragsdiskussionen i nästa omgång; det är jag ganska övertygad om. Sedan har vi även grannländer som vi gärna skulle se som medlemmar i EU. Jag tror därför att en fas av ytterligare utvidgning står för dörren.

Så till frågan om visioner. Det fanns en teaterdirektör som under 68:ornas terror på hans scen, där de ständigt krävde av honom att han skulle redovisa visioner, till sist tröttnade och sade, och jag citerar honom: "Visioner, det är sådant som idélösa medelmåttor kräver att andra ska ha". Det finns något slags sanning i detta, för det är ett kryphål. I stället för att ta ställning till de praktiska och konkreta frågor vi har att hantera kräver man att vi ska ha mer visioner.

Visionen för Europa är enkel att uttrycka. Det är ett Europa i social sammanhållning, ett Europa i fred, ett Europa i arbete. Det är visionen. Visionen behöver inte ständigt uppträffa. Det svåra är att nå dit och, som Ernst Wigforss sade, skapa de provisoriska utopierna – att i strävan mot den stora utopin hitta steg, stationer, på vägen och att hitta nivåer dit vi kan komma.

En sådan provisorisk utopi är naturligtvis idén om att göra Europa till världens konkurrenskraftigaste ekonomi. Det är en god vision i sig, men det är inte den stora, vackra visionen. Det är ett steg på vägen. Vi strävar mot den. Vi behöver inte uppträffa det målet en gång till. Men vi är dåliga på att nå dit. Vi har inte de politiska redskapen, den politiska krisinsikten eller den politiska viljan för att komma dit, men målet finns där.

De idéer vi behöver ha handlar inte om att formulera nya mål eller visioner. De idéer vi behöver ha är hur vi tar oss dit, hur vi gör. Som så ofta i politiken visar det sig vara en evig sanning att det svåra inte är att tala om vad man vill göra. Det svåra är att göra det. Det är där den politiska konsten ligger. Där tycker jag att vi kommer till korta, och det känner jag ett delat ansvar för.

Anf. 8 MATS ODELL (kd):

Först vill jag tacka Göran Persson för en bra och konstruktiv attityd inför det informella toppmötet, som alltså inte har någon speciell agenda. Jag kan i stort sett instämma i de prioriteringar som han tagit upp. Jag har bara några smärre randanmärkningar.

Men först vill jag ta upp det övergripande scenariot som toppmötet ändå måste ses i, nämligen att EU befinner sig i sin kanske allvarligaste kris någonsin efter de två nejen till det nya fördraget i folkomröstningarna i Frankrike och Nederländerna och sedan budgetarbetet för nästa period gått i stå.

Jag tror att det är en klok uppläggning att ha ett informellt toppmöte och då diskutera till synes ganska luftiga saker som globalisering och demografi. Dock är de inte några luftiga saker utan kanske de absolut allvarligaste utmaningar vi står inför.

Det gäller även Sverige. Konjunkturinstitutets chef Ingemar Hansson besökte finansutskottet i går och talade om hur det ser ut för vår egen del. Och det kan jag säga att om vi inte kommer till rätta med ett antal saker

2005/06:8

26 oktober

som har att göra med arbetsutbud står vi inför stora problem. Redan 2007 börjar de årskullar som försvinner från arbetsmarknaden att vara större än de som kommer in. Vi har alltså en stor utmaning framför oss.

När det gäller politiskt ledarskap var detta med idélösa medelmåttor som kräver att andra ska ha visioner intressant. Jag tänker på Helmut Kohl. Han hade en vision om ett återförenat Tyskland, och han genomförde den med stor målmedvetenhet. Jag tror att detta krävs av ett tyskt ledarskap. Vi har genom valet i Tyskland sett hur svårt det är att skaffa sig ett förändringsmandat. Det såg Gerhard Schröder, och det såg Angela Merkel. Nu ska deras partier tillsammans försöka ta sig an de stora reformutmaningar som finns där. Jag hoppas att Göran Persson också tar upp dessa konkreta frågor.

Göran Persson saknar några saker i kommissionens skrivelse – vikten av hållbar utveckling, modern miljöteknik, ökad frihandel. Jag saknar dessutom den ideella sektorn; det civila samhällets roll borde också komma in som en viktig part i detta. Det finns oerhört mycket att hämta genom att engagera det civila samhället i den process som EU står inför. Hur öka arbetsutbudet är en fråga som kanske inte kommer upp, men vi har sett problemen när det ska genomföras i praktiken.

På energiområdet vill Göran Persson se ett arbete på europeisk nivå. Då vill jag fråga: Hur hanteras kärnkraften i det sammanhanget? Det finns ju en stor skiljelinje i detta i vårt eget land. Det ena kärnkraftverket efter det andra stängs. Vi får hoppas att det inte blir alltför kallt i vinter eftersom det då kan bli problem, vilket Svenska Kraftnät pekat på. Hur miljövänlig är kärnkraften? Det kunde vara intressant att höra något om detta.

EU:s ambitioner på världsarenan är intressanta. När det gäller WTO läste jag i dag på morgonen en artikel som Frankrikes president Jacques Chirac skrivit i en stor svensk morgontidning. Där säger han att Frankrike gjort sitt. Nu väntar han på god vilja från övriga. Det skulle vara intressant att höra hur Göran Persson ser på detta. Det gäller ju inte bara WTO, utan det gäller budgeten och reformeringen av jordbrukspolitiken över huvud taget.

Jag uttalar naturligtvis som vanligt vårt stöd till det som gäller inriktningen av flerårsbudgeten. Det är ganska fantastiskt, herr ordförande, att här sitter de sju partierna i riksdagen och är eniga om det allra mesta som sägs – inklusive de partier som vill att Sverige ska lämna EU. Jag har funderat på hur det skulle vara om Sverige inte var med och fick påverka vid dessa tillfällen. Samtalet i dag är ett exempel på hur viktigt det är att Sverige finns med vid bordet och kan göra sin röst hörd.

Vi ska alltså inte arbeta för att Sverige lämnar EU. Det hoppas jag – och det vet jag – att Göran Persson i allra högsta grad stöder, men där vill hans samarbetspartier dra åt ett annat håll.

Anf. 9 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Först vill jag säga att jag tycker att statministern gav en mycket intressant inledning. Däremot var det lite svårt att läsa kommissionens handlingar, den 20-sidiga rapport som vi fick inför det här mötet. Det var en något tråkig läsning, för även jag är bekymrad när jag ser att miljön egentligen inte finns med. Hållbar utveckling nämns inte, och inte heller fokuseras det på jämställdhetsfrågorna. Det vore därför bra om statsmi-

nistern kunde initiera dessa frågor i morgon. Det skulle jag verkligen välkomna. Både miljö- och jämställdhetsfrågorna är viktiga.

I övrigt kan väl dagordningen för mötet beskrivas som allt under solen. Det är ju tänkt som ett tillfälle för medlemsländerna att bli vänner inför toppmötet i december då budgetfrågorna ska diskuteras. Det var kanske ett svårt möte i juni, och vi ser tydligt att det finns rätt stora schismer. Det är väl också så att förtroendet mellan folken och EU:s ledare är ganska krisartat. Därför behövs en dialog.

Det verkar som om ni undviker att ta tag i konflikterna och de verkligt viktiga framtidsfrågorna och i stället väljer att fokusera på yttre hot för att på så sätt försöka ena medlemsländerna. Är det för att dessa frågor inte är så kontroversiella som de valts för det informella toppmötet? Finns det inte risk för att ni bara sticker huvudet i sanden när ni inte vågar diskutera de viktiga framtidsfrågorna?

Nu kommer globaliseringsfrågorna att tas upp, och globaliseringen innefattar ju både positiva och negativa perspektiv. En stor del av världens länder är inne i en utvecklingsprocess som förhoppningsvis leder bort från fattigdom, om än på lite längre sikt. Jag tror att alla världsdelar utom Afrika är med i den utvecklingen, och därför undrar jag om ni kommer att ta upp problemen i Afrika och vad EU kan göra för att hjälpa Afrika till en bättre utveckling. Jag tycker att de står helt utanför globaliseringen.

Anf. 10 ESKIL ERLANDSSON (c):

Jag vill tacka statsministern för föredragningen inför mötet i morgon. Förutom de punkter som statsministern tog upp skulle jag i anknytning till den diskussion som kommer upp kring fördrag och konstitution inom EU vilja väcka en annan tankegång som jag hoppas att statsministern kan ta med sig. Den handlar om den bristande popularitet som EU har bland Europas medborgare, inkluderande medborgare i Sverige.

Jag upplever att denna popularitet är i fallande. Det finns en ökande tvehågsenhet, och kanske till och med, som någon nämnde här tidigare, ett aggressivt stämningsläge mot EU. Detta hindrar oss från att komma fram i de viktiga, essentiella, frågor som vi har att lösa på den europeiska spelplanen.

Ett av skälen till den bristande populariteten bland Europas medborgare är, som jag och Centerpartiet ser det, att man upplever att EU blivit bredare och segare, det vill säga EU använder sig av sina medel för att syssla med saker som EU inte ska syssla med – rågbröd, korv och sådant som vi i den här församlingen ägnat många stunder åt att diskutera. Jag är övertygad om att Europas medborgare vill ha, och inser att vi måste ha, ett Europasamarbete, men det ska då vara kring de avgörande frågorna.

Skulle inte statsministern kunna ta upp frågan om hur vi gör EU smalare och vassare och försöka få med sig sina kolleger på detta så att vi kommer framåt i de andra frågorna, vilket vi annars riskerar att inte göra?

För svensk del skulle jag vilja fråga om inte statsministern är beredd att på den europeiska planhalvan driva frågan om att så att säga i förväg genomföra förslaget om att öppna ministerrådets möten så att vi får den öppenhet som jag är övertygad om att Europas medborgare vill ha. Jag undrar också om vi inte i Sverige kunde pröva subsidiaritetsprincipen

2005/06:8

26 oktober

enligt dansk modell – så att säga i förväg. Den var ju med i fördraget i syfte att öka populariteten för Europasamarbetet. På så sätt kunde vi komma fram i de viktiga frågorna som statsministern tog upp i sitt inledningsanförande.

Anf. 11 ULF HOLM (mp):

Tack så mycket för föredragningen, statsministern.

Jag tänkte fortsätta lite grann där Eskil Erlandsson slutade, för detta bör ju bli en ideologisk avstamp. Vi hörde statsministern nämna att EU-konstitutionen troligtvis ligger i träda fram till åtminstone 2007. Det innebär att det då finns möjligheter att lyfta fram något annat stort samarbete än det som EU-konstitutionen stod för. Den har ju två folkomröstningar sagt nej till.

Som Eskil Erlandsson sade är EU inte särskilt populärt. Nej, men då får vi väl göra det populärt. Sverige borde kunna ta initiativ till en stor och bred debatt om vad vi vill med EU. Jag tycker fortfarande inte att Sverige ska vara medlem i EU; det kan jag ärligt säga. Den frågan har jag diskuterat många gånger, särskilt med Mats Odell, men så länge vi är med måste vi göra det bästa av det. Därför tar jag fasta på det som statsministern tog upp om vilka frågor vi ska driva.

En av frågorna gäller hållbar utveckling. Det handlar om forskningspolitik. Tyvärr bestämmer EU mycket av forskningen i dag genom det sjätte ramprogrammet, och därför är det viktigt att se till att vi har forskning som gynnar en hållbar utveckling – miljöteknik alltså. Det är viktigt att Sverige agerar tydligt och klart på den punkten.

Samtidigt måste vi vara medvetna om att i EU finns Euratomfördraget som ska uppmuntra användandet av kärnkraft. Det hela går inte riktigt ihop. Man måste ta bort de delarna om man vill ha en forskningspolitik som syftar till hållbar utveckling. Det gäller att finna energilösningar för framtiden och avskaffa oljeberoendet.

Den andra punkten gäller jämställdheten. Det är viktigt att vi lyfter fram den frågan med tanke på att så många män sitter på nyckelpositioner inom EU och bestämmer och tror att de är viktiga. Statsministern nämnde att en jämställdhetspakt skulle läggas fram. Du får gärna utveckla vad den i så fall ska innebära. Jag noterar att jag är man och sitter här. Männen har helt klart ett ansvar för jämställdhetsfrågorna.

Den tredje punkten gäller flerårsbudgeten. Där är det viktigt att betona att vi måste kraftigt minska EU:s budget. Jordbrukspolitiken måste omstötas. Vi måste satsa på en budget som inte missgynnar de nya EU-länderna och se till att Sverige som nettobetalare får tillbaka mer. Det är viktiga utgångspunkter i detta arbete.

När det gäller den sista punkten, att agera internationellt, kan jag ha stor förståelse för att det är viktigt att vi agerar internationellt, visst, men baksidan av detta är att EU då blir en röst i världen. Det betyder att Sverige som enskild stat får en tystare roll. Detta måste vi vara medvetna om.

Sverige har historiskt sett varit tydligt och klart när det har gällt att stödja utvecklingsländerna och att vara deras röst i världspolitiken. Den får inte tystna. Därför är jag mycket tveksam till att EU ska ha en röst i världen, för det innebär en stark internationell koppling.

Anf. 12 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Jag börjar med att vända mig till Mats Odell. Jag kan understryka det som Mats säger, nämligen att det är bra att vi har ett klimat i EU-nämnden som gör att vi faktiskt talar med varandra. Det är värdefullt. Vi ska företräda svenska intressen inom unionen, och vi ska göra det på ett sådant sätt att vi utvecklar unionen. Unionen är en bredare gemenskap än vi vanligtvis är vana vid i Sverige. Vi har alltså anledning att lyssna på varandra. Jag sätter värde på Mats Odells tonläge och konstruktivitet.

Jag håller gärna med om att Helmut Kohl är en – i flera avseenden – stor politiker. Han drev igenom ett återförenande av Tyskland, vilket naturligtvis vid det tillfället var en given handling av en politiker som var visionär. Det är helt klart. Jag har full respekt och beundran för det. Han är en person som jag lärt känna genom åren och som jag sätter stort värde på. Jag har ingen annan beskrivning av honom än Mats Odell.

Man kan självklart diskutera vad som borde ha gjorts i Tyskland åt inrikespolitik och ekonomi; det är något annat. Återföreningen var definitivt ett projekt av den storleksordningen att vi åtminstone kan kalla den för en provisorisk utopi som fullföljdes, kanske rentav en vision som man nådde fram till.

Jag har inte gjort den reflexion som Mats Odell gör om det civila samhällets roll i kommissionens rapport, men det är naturligtvis ett viktigt påpekande. Jag ska reflektera över det och ta med mig den synpunkten.

Sedan kan jag hålla med Mats Odell om att det naturligtvis är en fördel att Sverige finns med i EU och kan påverka. Han uttrycker förhoppningen att de partier som vill gå ur unionen ska ändra uppfattning. Den förhoppningen när också jag. Mats Odell vet ju att det aldrig är för sent för en syndare att sig omvända. Så är det.

Detta för mig osökt över till energifrågan. Mats Odell tillhör den skara som intagit en ny uppfattning och numera förespråkar kärnkraften. Riktigt så långt vill inte jag gå. Jag är fortfarande lojal mot den uppfattning jag hade 1980.

Energifrågan i Europa kommer inte att beröra kärnkraften, eftersom spänningarna där är så starka. Vi har dem som likt Mats Odell vill bygga ut kärnkraften, och vi har dem som likt mig tror att det på långt sikt inte är hållbart, att det är en teknik som successivt kommer att fasas ut. Det finns också de som vill stänga i morgon.

Dessa åsikter går genom partilinjer och genom geografin i Europa. Du hittar danska partivänner som är bestämda motståndare, och du hittar partivänner i andra länder i Europa som är bestämda anhängare. Och jag hittar samma uppsättning på min kant.

Vår uppfattning ligger fast. Svensk kärnkraft kommer att fasas ut, och den ska ersättas med ny energiproduktion på ett sådant sätt att vi inte skadar svensk välfärd och konkurrenskraft.

Vi har stängt Barsebäcksverket. Jag är glad för det. Det var felplacerat. Bara av den anledningen var Barsebäcksverket en naturlig kandidat för att stängas. Sedan har vi också lyckats tillföra ny energi, ny el. Vi kommer att sträva efter att använda de kärnkraftverk som finns så länge

de är säkra och möjliga att driva, naturligtvis. Det är självklart. Men de kommer att fasas ut.

Energifrågan är nationell till sin karaktär. Men den rymmer många dimensioner som också berör Europa. Jag tänker på Eskil Erlandssons inlägg. Energifrågan är också jordbrukspolitik. Energifrågan är klimatpolitik. Energifrågan är skattepolitik. Energifrågan är industripolitik. Energifrågan är transportpolitik. Vi kan ta nästan vilket område som helst och vi kommer in på energifrågan. Vi kan hävda att det är nationella angelägenheter. Men vi kommer att påverkas på ett eller annat sätt av den europeiska ansatsen. Det gäller inte minst nu, när Europa bygger ut nätverk för att distribuera både naturgas och olja. Då står vi i ett läge där man ju binder sig vid gammal teknik, ett gammalt energislag som uppenbarligen har konsekvenser för klimatet som inte är uthärdliga. Samtidigt vet vi att det blir allt dyrare och allt svårare att använda det energislaget. Stora projekt diskuteras mellan Ryssland och stora delar av Europa. Det har dessutom starka politiska implikationer. Vi behöver prata igenom frågan och få struktur i detta.

För min del ser jag vår målsättning i Sverige, att göra oss kvitt oljeberoendet, som en väldig drivkraft för svensk politik. Då kommer jag naturligt in på en del av det som Eskil Erlandsson tog upp. Det är ju så att europeisk jordbrukspolitik inte är hållbar. Det vet vi om. Jag tror att också Ulf Holm var inne på detta. Men det innebär inte att vi ska avveckla svenska jordbruk. Vi ska hitta ny produktion, och möjligen finns den nya produktionen i energisektorn.

När vi får alltmer av världsmarknadspriser i det som är den klassiska produktionen kommer det att friställa en resurs som också kan användas, tror jag, för energiproduktion. Våra åkrar är ju inte något som vi ska göra oss av med. De är en produktionsresurs uppbyggd under flera hundra år som har producerat livsmedel. Nu gör andra det billigare och bättre. Vad ska vi då använda åkermarken till? Ett möjligt svar kan vara energiproduktion.

Dessutom menar jag att även om vi skulle få världsmarknadspriser på livsmedel har vi ett ansvar utifrån vårt kulturarv, utifrån landskapsbilden, utifrån värdet av flora och fauna, att hålla vårt kulturlandskap levande. Vi ska inte tro ett ögonblick, bara för att vi talar om att vi ska dra ned på EU:s jordbrukspolitik, att det kommer att betyda att vi kommer att betala mindre till jordbruken i framtiden. Det tror inte jag. Jag tror att EU:s jordbrukspolitiska utgifter kanske minskar, men att medlemsstaternas kommer att öka. Man får en annan ingång i det här. Det som produceras i form av livsmedel kommer det att vara världsmarknadspriser på, men man måste hålla i gång kulturlandskapet. Det är min bedömning.

Sedan är det väl bra att Eskil Erlandsson formulerar antitesen till den slagkraftiga centervisionen, detta med bredare och segare. Det är lätt att hålla med. Jag är inte säker på att det skulle öka EU:s popularitet att göra ministerråden öppnare. Jag är inte helt övertygad om det. Men jag tycker om ansatsen, och jag tycker om tilltron till unionen och dess organ.

Jag har inget emot att göra ministerråden öppna. Jag tror att exempelvis den övning vi har nu är bra. Den televiseras. Människor kan följa den. Det skadar inte. Jag kan mycket väl tänka mig att göra det Eskil Erlandsson vill, att göra ministerråden öppna. Men det krävs enhällighet. Och

sedan ska inte Eskil Erlandsson bli besviken om inte detta resulterar i ökad popularitet för unionen. Jag vill varna för det.

Att gå före och plocka ut bitar ur fördraget, exempelvis subsidiariteten som du vill, kan vara frestande, men vi ska inte göra det, åtminstone inte än. Kanske kan vi göra det i framtiden om ingenting händer, men ska vi nu börja plocka ut bitar ur fördraget i olika länder tror jag att det här kan falla sönder. Vi försöker hålla ihop processen och få till stånd en ratifikation. Jag tror inte på en försmak av fördraget à la carte. Det kan resultera i att hela middagen ställs in så småningom, och då har vi ett problem.

Jag ska också säga till Sven-Erik Sjöstrand att vi inte sticker huvudet i sanden. Jag tror att både kommissionens rapport och ordförandeskapets herdabrev, alltså brevet till medlemsländerna, i allra högsta grad signalerar att vi vill ha en diskussion om väsentliga framtidsfrågor. Samtidigt vet vi ju att vi har haft en rejäl konflikt där tes och antites har brutits mot varandra. Men det blev aldrig en syntes. Därför ska vi göra ett nytt försök och börja om processen.

Vi sticker inte huvudet i sanden. Det är klart att när vi pratar om globalisering kommer säkert också Afrikas situation att beröras, men jag skulle ljuga om jag sade att jag gör bedömningen att det blir en huvudsak på det toppmötet. Det tror jag inte. Man kan dock inte utesluta att ordförandeskapet självt lyfter fram frågan eftersom de har ett mycket starkt engagemang. Det har varit en av Tony Blairs profilfrågor under hans ordförandeskap, inte bara i EU utan också i G 8. Så jag tror inte att Afrika kommer att glömmas bort.

Till Ulf Holm kan jag bara säga om den jämställdhetspakt som jag ser framför mig att jag tror att den rymmer några givna delar, som en bra barnomsorg naturligtvis. Där kan vi se att länder ute i Europa i dag är öppna för det resonemanget på ett helt annat sätt än de var för tio år sedan. Lika lön för lika arbete mellan män och kvinnor är något som fortfarande inte riktigt är för handen. Det gäller socialförsäkringssystem som är individbaserade, inte familjebaserade. Detta är viktiga strukturella frågor utifrån jämställdhetsperspektivet. Vi kan också lägga till fler frågor av det slaget, exempelvis diskriminering.

Det där ska vi från svensk sida utarbeta inför vårt toppmötet. Jag har redan pratat med några regeringar, och jag tror att vi kommer att få ett ordentligt stöd för en sådan ansats. Det ska ses mot bakgrund av ett modernare Europa, ett mer progressivt Europa, men också ett Europa som bättre tar till vara de resurser som kontinenten faktiskt har och som vi i dag inte utnyttjar fullt ut genom att halva befolkningen inte får rimliga villkor för sitt deltagande på arbetsmarknaden. Vi får komma tillbaka till nämnden om den saken. Jag förutser inte att vi i den här församlingen ska ha så väldigt stora meningsskiljaktigheter kring detta.

Jag har redan kommenterat din synpunkt på detta med att avveckla jordbrukspolitiken. Jag vill bara göra en sak tydlig. Vi skickar en väldigt kraftig signal av oro in i en svensk yrkeskår som redan är svårt trängd: de svenska bönderna. Att avveckla EU:s jordbrukspolitik får inte innebära att vi avvecklar jordbruket. Att hantera den saken är inte lätt att göra.

Sedan ska vi också tänka på att till jordbruket är kopplat en livsmedelsindustri. Det är en stor, viktig del av svensk ekonomi. Allt det här är

2005/06:8

26 oktober

nu utsatt för en väldig press. Vi är inne i en enorm strukturförändring. Vi måste ta den på fullt allvar och se vad det är som sker.

Sedan har jag inget emot det som Ulf Holm säger om att vi ska föra en diskussion omkring unionens utveckling. Jag sätter värde på att miljöpartisterna är med också i det här samtalet. Det visar på glädjen i politiken. Det går liksom inte att hålla sig borta från den här unionen när man väl, så att säga, får chansen att lägga sig i den. Så är det. Ulf Holm är mycket mänsklig i det avseendet. Här har han strävat efter att få ett politiskt mandat i hela sitt liv och så får han det mandatet. Och då får han plötsligt tillgång till en enorm möjlighet att påverka. Det är klart att det kliar i fingrarna.

Det gäller särskilt om man har ett starkt miljöengagemang och förstår att vi inte kommer åt de här frågorna om vi inte gör det tillsammans. Att ha jobbat och kämpat ett helt liv, som Ulf Holm har gjort, för miljöfrågor och sedan plötsligt få en chans att påverka transportpolitik, klimatpolitik och allt sådant – det är klart att det lockar och att man ska ta till vara det bästa av de möjligheterna. Där får jag samma stora, varma upplevelse när jag hör Ulf Holm som när jag hör Mats Odell berätta om en ny politik på energiområdet. Man kan ändra uppfattning och man kan komma till bättring. Välkommen!

Anf. 13 ORDFÖRANDEN:

Då går vi in på den andra partiomgången.

Anf. 14 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr ordförande! Tack, statsministern, för en spännande föredragning! Det här med europeisk jämställdhetspakt låter ju väldigt intressant. Jag hoppas att vi får många möjligheter att prata om de här frågorna senare. Ökad jämställdhet är ju en fråga som vi socialdemokrater har drivit länge. Det har Europafacket också gjort. När de har haft reflexioner inför toppmötet har de gjort ett inspel med sju punkter. Där säger man just att ökad jämställdhet inte bara är en fråga för den enskilda. Det är också en fråga om ökad tillväxt och solidaritet i samhället.

Europafackets generalsekreterare John Monks varnar vid en pressträff just för att Europas löntagare kan komma att vända EU ryggen om inte de sociala modellerna värnas. Jag vill därför fråga statsministern om du delar min åsikt att jämställdhet just kan vara en murbräcka för att visa löntagarna att EU-samarbetet är mer än jordbruk, konkurrens och ekonomifrågor.

Jag vill också haka på Hillevi Larssons fråga. Det handlar om ett sammanhållet Europa. I går debatterades ju Vaxholmskonflikten i Europaparlamentet. Många synvinklar kom naturligtvis fram. Jag undrar om statsministern kommer att lyfta fram de här frågorna vid toppmötet, just det här med arbetsmarknadsfrågor som följer med den fria rörligheten och handeln med tjänster. Det är frågor som vi ser kommer att ligga oss nära och vara aktuella under lång tid framöver.

Anf. 15 BEATRICE ASK (m):

Herr ordförande! Egentligen är jag väldigt avundsjuk på statsministern, för jag skulle vilja vara med på det där mötet, som verkar handla om precis allting. Det finns ju oerhört mycket man vill ta upp.

En viktig och växande uppgift är ju kampen mot grov, gränsöverskridande brottslighet och terrorism. Jag tycker att det är väldigt glädjande att EU har gjort konkreta framsteg på det här området trots att det inte alltid är en enkel uppgift att samordna olika rättstraditioner och göra de avvägningar som alltid ligger i brottsbekämpningen. Det har också gjorts väldigt mycket, kanske mer än vad många uppfattar, på det här området.

Samtidigt är det ju så att människorättsorganisationer nu varnar för att kampen mot terrorism går ut över mänskliga fri- och rättigheter. Man har pekat på att en otydlig definition av terrorism gör att frivilligorganisationer får stöd indraget för att man på vaga grunder misstänker att de finansierar terroristverksamhet. Man har pekat på svartlistning av enskilda personer. Det finns en rad sådana här frågetecken.

Förslaget till rambeslut om lagring av trafikdata har fått kritik för att göra intrång i människors privatliv. Många är bekymrade över att man just nu, det pågår ju förhandlingar, tänker sig att varje telefonsamtal som människor gör, varje mobilsamtal, varje *e-mail*, ska registreras. Man har ju i färskt minne de hemska register som fanns i öststaterna och de svårigheter som vi har haft med säporegister här i Sverige. Det finns en oro hos många människor: Vad är det här? EU:s datakommitté har ifrågasatt förslaget. EU-parlamentet sade nej.

Jag skulle kunna dra en lista av sådana här svåra frågor. Jag läste dessutom i tidningen i veckan att just nu har vi lite svårt att motivera ungdomar i Europafrågor. Vi får inte så många att delta i europeiska program som vi skulle önska. Och det är klart; jag var ung när jag engagerade mig för Europafrågorna. Det var väl medborgarnas Europa och frihetens Europa som man drömde om, inte kontrollernas Europa, där man ska registreras och kontrolleras.

Då skulle jag vilja fråga statsministern, och det här är en fråga som jag tror att ni måste diskutera när ni träffas: Delar statsministern den oro som vi moderater ändå känner för att åtgärder i brottsbekämpningssyfte kan trampa fel, att de kan drabba oskyldiga människor i stället för att klämma åt de kriminella som vi vill ta tag i? Är det så att vi kan bli fartblinda i ambitionen att sätta stopp för ondskan i form av terrorism så att vi glömmer bort de långsiktiga friheterna och den trygghet som vi väl alla vill att medborgarna ska känna? Och vad är då det svenska bidraget för att skapa något slags balans i den här avvägningen, som jag tycker att EU alltid måste göra och som vi också försöker göra hemma i brottsbekämpningsarbetet?

Anf. 16 KARIN GRANBOM (fp):

Jag vill ta chansen att diskutera forskning och utveckling med statsministern. Han sade i sitt allra första inlägg att ökad forskning och utveckling är nyckeln till framgång för Europeiska unionen. Det håller jag naturligtvis fullt ut med om. Det gör de allra flesta, och det har man gjort ganska länge. Redan år 2000 satte man i gång den här Lissabonprocessen, att Europa ska bli den ledande kunskapsbaserade ekonomin. Den här processen har inte fungerat särskilt bra.

Statsministern har ju, får jag lov att säga, en lite luddig agenda för vad han själv ska säga på detta möte, men en sak har han tydligen bestämt sig för, och det är att han vill understryka vikten av att 3 % av ländernas BNP ska gå till forskning och utveckling. Även detta har ju

sagts förr, men ingenting händer direkt. Det här sköter länderna som de vill. Det är möjligt att det är så det ska vara, men vill statsministern göra något för att EU ska verka för att skapa någon form av incitament så att detta förändras?

Jag skulle gärna också vilja höra med statsministern vad han har för tankar kring EU:s gemensamma forskningspolitik. Han nämner ju själv att USA och Asien investerar mer i forskning och utveckling och att det går lite dåligt i Europa. När vi ser på den amerikanska forskningen är det ju så att den går i motsatt riktning, skulle jag vilja säga, jämfört med den europeiska. Den amerikanska forskningen är friare och mer obunden när det gäller de ekonomiska medel som ges medan EU:s forskning är mer centralstyrd och byråkratisk.

Jag vill säga att jag ger statsministern medhåll för det forskningsråd som han vill uttrycka sitt stöd för. Jag vill också säga att det är viktigt att inte EU ger sig in för mycket i den nationella forskningspolitiken. Men en sak tycker jag är viktig, och där kan EU finna en uppgift. Det gäller mycket stora forskningsprojekt där väldigt många länder måste samarbeta för att inget land självt klarar av att genomföra så stora forskningsprojekt. Det kan till exempel vara inom miljöforskning eller inom medicinsk forskning.

Blair har givit sina förslag. Han vill bland annat skapa ett antal superuniversitet. Det är hans vision, att föra över en del medel från jordbruksbudgeten till forskning och utveckling. Chirac skriver i dag i en av våra morgontidningar att han vill att det ska ges mer pengar till den europeiska investeringsbanken. Göran Persson vill ha ett öppet mandat att säga vad han vill, men jag vill gärna höra: Har du något konkret att säga när det gäller forskning och utveckling?

Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr ordförande! Med risk för att slå in öppna dörrar vill jag till Karin Granbom på en gång säga att det här är ett inslag i den budgetdiskussion som nu pågår inom EU. Vår position är känd där. Vi har drivit linjen att vi ska ha mer resurser till EU:s egen forskning. En modernare budget är ju så att säga rubriken för detta. Jag har ingen anledning att i morgon på något sätt ändra uppfattning – eller kanske ens att upprepa detta. Vår uppfattning är väl känd, och vi kommer att komma tillbaka till saken i december.

Vad Chirac talar om är ju en idé som har funnits av och till i Europa, presenterad av Juncker senast tror jag. Det är att man skulle låna upp en del resurser via Investeringsbanken till forskningssatsningar. Det kan väl alltid diskuteras. För min del är det viktigt att säga att vi är ett av de få länder som når 3-procentsmålet. Nu är 3 % i sig lika trubbigt som mål som 1 % i bistånd. Det är naturligtvis också fråga om vad man fyller det med. Men vi har resursen avsatt. Vi har haft förmågan i vår ekonomi att styra resurser i denna omfattning, och mer därtill, till forskning och utveckling.

Jag vill ha en europeisk forskningspolitik som bygger på excellens. Vi ska säga det, för det finns en risk för att det, när man expanderar resurserna i Europa, kommer in andra överväganden som snarast är av regionalpolitisk karaktär. Det gäller att bevaka detta, inte minst för ett litet land som redan är framgångsrikt på forskningsfältet. Vi vill inte se

resurserna användas på fel sätt. Det måste vara excellens som styr det där.

Jag delar Karin Granboms uppfattning att vi ibland behöver ha en europeisk samling för att skapa en kritisk massa. Det finns stora forskningsprojekt som är av sådant slag att det kräver både utrustning och långsiktighet av en sådan omfattning att det inte går att bära för ett enskilt land. Där kan en europeisk sammanslutning vara riktig. Det finns några sådana projekt som diskuteras just nu, som du känner till.

Beträffande de idéer som har diskuterats omkring superuniversitet tycker jag att det ju står Storbritannien fritt att etablera sådana. Storbritannien har en ekonomi av sådan omfattning att man där borde klara det här. Om man inte redan har universitet som kan beskrivas som så framgångsrika internationellt tycker jag egentligen att Storbritannien har ett inrikespolitiskt problem.

Vi får se upp med våra stora universitet. Vi gör också stora satsningar på dem, och vad de får ut i form av forskning, undervisning, prestation och citerade artiklar behöver ju ständigt granskas. Det finns naturligtvis en frihet, men det är också en frihet som ska resultera i sådant som för utvecklingen framåt.

Forskning kommer säkert att vara något som vi pratar väldigt mycket om. De andra har då inte gjort sin hemläxa? Nej, det har de inte. Att i en ekonomi sätta av, på marginalen i offentliga budgetar, resurser som motsvarar det vi gör i fråga om offentliga medel, 1 % till forskning – och sedan kommer ju näringslivets forskning därtill – är en stor sak. Alla som har haft ansvar för att göra en budget, och det finns några stycken i det här rummet, Carl B Hamilton till exempel, vet att när man ska tillföra nya utgifter till en redan tidigare hårt trängd budget är det en ohyggligt hård prövning på marginalen. Det är det eländet många sitter i. Vi har klarat det. Vi ska inte förhäva oss, men jag tycker att vi har anledning att frimodigt jämföra oss med andra. Det har vi.

Jag tänker inte starta om den diskussion som vi har haft i anslutning till det finansiella perspektivet omkring en mer modern budget. Den är redan antagen. Vi kommer tillbaka till den i december.

Beatrice Ask tar upp en viktig fråga där Sverige ofta har varit rätt ensamt i debatten, att kräva rättssäkerhetsdimensionens beaktande varje gång man ska göra kraftfulla insatser mot terrorism. Jag kommer ihåg flera toppmöten där jag har varit ensam om att lyfta fram den frågan. Samtidigt måste jag också säga att den tekniska utvecklingen gör det möjligt för oss att lösa brott som vi tidigare inte har kunnat lösa. Brottslingarna använder modern teknik, och brottsligheten växer. Den blir farligare och grövre. Då är frågan: Ska vi också använda modern teknik eller ska vi säga nej, vi drar oss ett steg tillbaka, för det här hotar integriteten på ett sådant sätt att vi inte vill ta det klivet?

Det är en grannlaga politisk avvägning, det är inget tvivel om det. För min del tror jag att det verkliga ingreppet i personlig integritet består av att människor utsätts för övergrepp och brott. Och det verkligt oroväckande i dagens utveckling är att man ser att detta sker storskaligt, organiserat och inte sällan över nationsgränser. Det verkligt integritetskränkande är att man ibland upplever att politikerna tvekar att sätta emot.

Jag är snarast inne på den andra linjen, att man ska använda sig av möjligheten att exempelvis spåra upp en lösning på ett brott med hjälp av

2005/06:8

26 oktober

telefontrafik som har utförts. Det är ingen ny registrering. Den ska användas för detta. Ta bara de enorma möjligheter som DNA-tekniken öppnar. Den kommer att resultera i en ny diskussion om hur vi ser på straff i Sverige. Det är jag helt övertygad om. Det handlar också om preskriptionstider.

Vi har en tradition i Sverige som bygger på en humanistisk människosyn. Vi utgår från ett mycket starkt skydd för den personliga integriteten. Många av oss har hela vår bakgrund i den traditionen. Samtidigt ser vi att vi blir alltmer hårt trängda av en brottslighet som blir grövre och farligare och som alltmer tar ny teknik i anspråk. Det är en svår avvägning.

Vi hör till dem som talar om dessa problem. I fråga om de aktuella exempel vi har i Sverige i dag, i diskussionen, känner jag naturligtvis respekt för besluten. Men jag tror att det är nödvändigt att ta de här stegen för att människors upplevelse av integritetskränkning när man utsätts för brott ska bli mindre. Det är inga lätta saker.

Christina Axelsson tar upp John Monks och hans idéer om jämställdheten som en murbräcka. Jag har ingen anledning att ens försöka uttrycka det bättre än vad Christina Axelsson har gjort själv. Det är precis detta det handlar om. När vi pratar om sociala modeller i Europa är vi just nu i läget att man börjar säga att ingen ska tvinga på någon annan sin sociala modell. Det säger man. "Vi i södra Europa har minsann vår sociala modell. De anglosaxiskt orienterade har sin. Tyskarna har sin Rhenlandsmodell och ni skandinaver och svenskar har er." Ja, det har vi. Och vår fungerar väldigt bra. Vi är trygga med den.

Ett viktigt inslag i vår sociala modell är de kollektivavtal som du talar om. Det delar vi med andra länder. Alla är lika upprörda över att man plötsligt nu skulle pracka på Sverige en annan social modell. När vi gick in i EU blev vi försäkrade om att vi inte skulle utsättas för detta. Jag tror inte att det behöver ske. Jag tror inte att det kommer att ske. Jag upplever också ett växande stöd i Europa och i Sverige för vår sociala modell. Kollektivavtalen har visat sig vara mycket effektiva både i lönebildningsprocessen och i sättet att skydda de mest utsatta på arbetsmarknaden. Jag har ingen anledning att på något sätt dölja detta. Tvärtom talar jag frimodigt om det – troligen också i morgon.

Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Jag vill lyfta upp en fråga som finns med på mötets dagordning, nämligen europeiska värderingar i en globaliserad värld. Jag vill ställa dessa värderingar, där Europa har mycket djupa och långa traditioner, mot den nya världen och de intressen som tränger sig på från business och tillväxt.

Österut har vi intressanta länder som växer väldigt starkt. Låt mig bara ta ett exempel: Kina, som är väldigt ekonomiskt växande och mycket intressant. Konkurrenskraften från Kina mot Europa är stor. Vi har ett enormt valutaflöde mot Kina som ökar deras makt och möjligheter. De blir intressanta för varje nation, men också för EU gemensamt, att samarbeta med.

Men det finns också en skillnad mellan Europa och Kina med flera länder, nämligen deras syn på mänskliga rättigheter, demokrati och dödsstraff. Jag menar att det blir ett dilemma när man å ena sidan blir bero-

ende och vill samarbeta men å andra sidan inte delar värderingar i de här viktiga frågorna.

Europa är känt i världen genom Europarådet för mänskliga rättigheter och domstolen i Strasbourg, och vi står för dessa viktiga värden. Vi kristdemokrater tycker att det är viktigt att statsministern lyfter upp den här frågan: Hur ska EU kunna stå för sina värderingar i framtiden i en globaliserad värld?

Det finns förväntningar. Vi har traditioner. Alla vet vad vi står för. Men att inte pruta på detta i en situation där man mycket väl behöver samarbeta med business och tillväxt men ändå hålla denna flagga högt – hur gör man det?

Anf. 19 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v):

Det är verkligen min förhoppning att frågan kring Afrika lyfts upp. Det skulle vara bra om Tony Blair kunde göra det som har ett stort engagemang i frågan.

En annan fråga som jag tror att ni kommer att diskutera är arbetslösheten i EU, som ju är en stor fråga. I dag finns det en hel del både svenska och utländska ekonomer som ifrågasätter det hårda antiinflationismålet eftersom det ger negativa effekter för sysselsättningen. Inom EU är det ju rätt svag tillväxt, hög arbetslöshet och svag sysselsättningsutveckling. Nu undrar jag om inte statsministern också har funderat på att det överordnade prisstabilitetsmålet faktiskt kan skapa en hel del problem för sysselsättningen och tillväxten. Kanske statsministern med sina kolleger kan diskutera lite av det. Kanske är prisstabilitets- eller inflationsmålet alltför prioriterat inom EU. Det tycker i alla fall vi inom Vänsterpartiet. Det skulle vara varit roligt att höra reaktioner från statsministern på det.

Vi har vid tidigare tillfällen haft uppe Haagprogrammet. Det var ju en av de stora punkterna vid ett av toppmötena. Då fattade ni beslut om 270 åtgärder när det gällde migrationsflöde och när det gällde rättsområdet. Visst är det alltså så att EU tyvärr bygger höga murar. Vi pratar ju ibland om "Fästning Europa". Här skulle jag vilja att vi försökte ta upp mänskliga rättigheter och solidaritet utifrån ett perspektiv som handlar om dem som söker asyl. Vi har till exempel sett hur människor från Afrika som försökt komma till EU blivit nedskjutna. Det är inte bra när sådana saker händer. Jag skulle vilja att man hade en diskussion om hur vi kan göra situationen bättre för många av dessa fattiga, asylsökande människor. Det hoppas jag att ni diskuterar på det här mötet.

Anf. 20 ESKIL ERLANDSSON (c):

För det första fick jag på gränsen till uppfattningen, när statsministern svarade på mina frågor i sitt förra inlägg, att statsministern stod för en åternationalisering av jordbrukspolitiken. Jag skulle gärna vilja ha ett klarläggande på den punkten så att det inte råder något tvivel om att vi ska ha en gemensam jordbrukspolitik inom den europeiska unionen. Eljest kommer vi att få oändliga diskussioner om bristen på lika villkor mellan Europas bönder.

För det andra tycker jag att statsministern blev mig kommentaren skyldig vad beträffar min frågeställning: Vad ska Europas ledare göra för att EU ska kunna fokusera på de här viktiga frågorna, som vi vad jag

2005/06:8

26 oktober

uppfattar är överens om i Sverige och också länderna emellan i Europa? Jag tror för min del att det är viktigt att vi fokuserar på de stora sakerna inom Europasamarbetet och låter bli de små, att vi fortsätter att öppna vårt arbete. Jag skulle vara intresserad dels av att få en kommentar kring detta, dels av att statsministern tog upp den här frågeställningen med sina kolleger under morgondagen så att vi kommer vidare i Europasamarbetet. Annars är risken uppenbar att det som vi har byggt så här långt faller samman.

Anf. 21 ULF HOLM (mp):

Tack, statsministern för dina svar – för några av svaren i alla fall!

Jag blev lite konfunderad när du svarade på frågan om EU-konstitutionen. Där uppfattade jag att du menade att man inte får röra den, utan den tar vi tag i 2007 och den får inte plockas isär. Fakta är dock att två länder i folkomröstningar har sagt nej till den. Då kan den inte antas i den nuvarande formen, utan någonting annat måste hända. I den debatten anser jag att Sverige bör lyfta upp viktiga frågor, och då handlar det inte om att EU ska ha mer makt utan om att EU ska ha mindre makt. EU bestämmer redan alldeles för mycket. Det är bättre att man har mindre makt, och så får man försöka göra någonting bra av den.

Det är de bra sakerna som jag vill hjälpa statsministern lite på traven med, för där är vi överens. Bryggan mellan Socialdemokraterna och Miljöpartiet i gröna frågor blir starkare och starkare. Hållbar utveckling ska vi satsa på i Sverige, i EU-samarbetet och globalt. Där är vi överens.

Nu ska vi dock inte skönmåla EU:s klimatpolitik för hållbar utveckling. Fakta är ju att EU ligger väldigt dåligt till när det gäller att minska klimatstörande utsläpp. Där ligger Sverige bättre till. Man måste alltså jobba mycket med det i EU, och det hoppas jag att statsministern för fram på mötet i morgon. Jag är också medveten om att allianserna i EU-sammanhanget är färre nu än de var tidigare.

Det är bra att frågan om jämställdhetspakten lyfts fram. Jag måste dock bli lite bekymrad när du som svar på en fråga säger att det innebär barnomsorg. Barnomsorg är jätteviktigt, men ska det bestämmas på EU-nivå? Den kopplingen får vi inte göra.

Det är samma sak när det gäller lika lön. Det finns redan EU-lagar om detta, införda mycket tidigare än Sveriges lag om att man inte får ha diskriminerande löneskillnader. Vad det däremot är fråga om inom jämställdheten är *mainstreaming*. I de frågor där EU redan bestämmer, till exempel energi- och trafikpolitiken, ska jämställdhetsfrågorna in. Inom forskningspolitiken ska man till exempel se till att forskningspengar utgår jämställt och inte bara till mansdominerad forskning. Det är detta vi ska trycka på.

Min sista synpunkt gäller terrorismen. Där tycker jag att Sverige bör agera mot alla dessa förslag om DNA-register, trafikkontroller och så vidare. De är väldigt integritetskränkande. Den fanan bör Sverige hålla högt. Jag tycker att statsministern slirar lite på svaren där.

Anf. 22 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Nej, jag slirar inte. Jag redovisar, Ulf Holm, en målkonflikt vi har varav politiken är full. Det är lätt att säga bu och bä, men ibland hamnar vi faktiskt i lägen där vi vill göra båda sakerna samtidigt och då får vi en

målkonflikt. Det är klart att ingen i det här rummet tycker att det är någon idealisk utveckling när övervakningen av människor skärps. Det är väl ingen som drömmer om detta. Om vi å andra sidan kan använda sådant som redan registreras för att bekämpa en växande grov brottslighet är det säkert flera som tycker: Ja, det bör vi nog ta chansen att göra.

Se problemet! Försök förstå att det är svåra val som ska träffas! Okej, jag respekterar om man säger: Nej, integritetsfrågorna är så starka att vi gör inte det här. Vi avstår från det. Vi tar hellre lite mer ouppklarade brott. Men säg då det! Det är en ren position.

Jag säger inte det. Jag tror inte att det är en framkomlig linje. Jag tror att utvecklingen tyvärr kommer att visa oss alltmer av brottslighet som använder alltmer av internationellt gångbar teknik och där vi kan se att nationella brottsbekämpningsinsatser räcker allt kortare väg. Detta är integritetskränkande för många människor. Där finns ingen svajning.

Sedan tycker jag att Ulf Holm är inne på en intressant diskussion om vad EU klarar och inte klarar i miljöfrågan. Jag håller med: Jag har flera gånger sagt att jag i dag upplever färre av regeringarna i EU som tydligt allierade i kampen för en hållbar tillväxt. Men det där går och kommer. Regeringar kommer och går. Det finns hopp om förändring lite här och var. Det finns många som går och bär drömmar om detta. Också jag har en del kandidater som jag hoppas ska kunna förändra sig – vi får se.

Men har unionen, om man nu ställer frågan, bidragit till att de globala klimatfrågorna har satts på dagordningen? Eller är unionen i sig en kropp som verkar för ökad miljöförstöring? Jag ser ingen annan internationell organisation av betydelse som så tydligt som Europaunionen har lyft upp miljöfrågorna. Så är det ju! Sedan kan man tycka att det inte är tillräckligt, att det är för sent eller att det är fel prioriteringar, men ingen kan ta ifrån EU denna ledande roll internationellt.

Det Kyotoavtal som både du och jag tycker är bra hade inte kommit till stånd utan EU. Det som kommer att komma efter Kyoto kommer heller inte att komma till stånd om inte Europaunionen går i spetsen.

Jag vill vara med där framtidens stora frågor avgörs. Jag tycker att Sverige ska ha en röst när vi går till beslut om sådant som mer än något annat påverkar mina barns och barnbarns framtid. Det är en naturlig hållning om man är i politiken för att påverka. Därför tycker jag att vi ska vara kvar och öka vår aktivitet inom EU.

Jag vill också bestämt hävda den tyska linjen, om jag uttrycker mig så, det som Schröder säger i sin debattartikel: Vi behöver ha ett fördrag för att hålla emot både domstolens och kommissionens sätt att expandera sitt beslutsfattande. Vi får inget fördrag inom överskådlig tid om vi nu börjar bryta upp det som föreligger. Vi får se vad som händer, framför allt i Holland och Frankrike, efter 2007. Det har också den holländske premiärministern sagt. Att vi fram till 2007 skulle börja plocka isär fördraget och säga att det här ska vi ta och det här ska vi inte ta tror jag inte på.

Vi är snart i ett läge där bara expansionen från 25 till 27 medlemsstater sätter frågan i blyxtbelysning hur exempelvis kommissionen ska organiseras, och utvidgningen lär fortsätta. Vi behöver alltså ha fördraget. Vi ska inte förstöra processen genom att börja plocka ut bitar av det. Det tror jag inte på.

Till Eskil Erlandsson: Jag är ingen anhängare av den europeiska jordbrukspolitiken. Jag har aldrig dolt detta. Jag tycker att den har ett behov av mycket stark reformering. Den är också utsatt för ett reformtryck. Så är det. Det kommer att bli – det är min bedömning – världsmarknadspriser som gäller. Det kommer att bli WTO-regler som gäller för europeiskt jordbruk. I ett sådant läge – det vet både Eskil Erlandsson och jag – är det väldigt lite av den produktion som bedrivs inte minst på svenska åkrar, för att inte tala om finska, som kommer att klara en konkurrens till världsmarknadspriser.

I ett sådant läge är jag inte heller så alldeles säker på att vi kommer att nöja oss med att det är via Bryssel det enorma problem som detta skapar ska lösas. Det är klart att de som ska producera för en världsmarknad till priser för världsmarknaden måste ha ett gemensamt regelverk med gemensamma förutsättningar, men det svarar inte på frågorna kring det svenska kulturlandskapet. Det svarar inte på frågorna kring flora och fauna kopplat till kulturlandskapet. De frågorna har vi kvar att svara på.

Jag tror att vi i takt med tiden kommer att se ett ökat nationellt engagemang i den dimensionen i jordbrukspolitiken. Och jag ser väldigt lite vits med att skicka pengarna via Bryssel för att hantera den dimensionen. Däremot ser jag naturligtvis vikten av att de som bedriver produktion för att finnas på en världsmarknad har gemensamma konkurrensförutsättningar; det är självklart.

Vi står dock inför en enorm förändring. Jag tycker att det vore bra om Centerpartiet här var med och tog ett ansvar för kulturarvet. Det tror jag också att ni gör, men jag hoppas att du förstår mitt sätt att resonera. Det är lite mer komplicerat än att bara säga ja eller nej till EU:s jordbrukspolitik. De flesta är klara över att EU:s jordbrukspolitik kommer att fasas ut. Vad kommer i stället? Åkern ligger där, Eskil Erlandsson, och den ska på något sätt brukas. Hur? Det är frågan.

Sven-Erik Sjöstrand tar upp en gammal bekant, inflationsmålet – en rolig diskussion, tycker jag. Jag tycker absolut att vi kan diskutera det. Särskilt kan vi diskutera den monetära unionens inflationsmål. Vi är ju inte med där, så det kan ju vara en akademisk övning så god som någon.

Borde de ha haft ett annat inflationsmål, de där gökarna med sin valuta? Det är frågan. Nej, inte om de inte själva kan ändra sitt inflationsmål i en styrkeposition. Just nu sitter de i det sämsta av lägen – låg tillväxt, en trovärdighet för den monetära unionen som är naggad i kanten genom att man inte klarar stabilitetspaktens krav. Att i det läget ändra inflationsmålet tror jag inte är möjligt.

Detta kan jag tycka om och ha uppfattningar om på det här sättet, men jag har inget inflytande över det. Det är deras beslut.

Vårt eget inflationsmål sätter ju vår oberoende riksbank. Också om det tycker jag att vi kan föra ett resonemang och en diskussion. Om någon frågar mig vad jag tycker om det tycker jag att det är ganska väl hanterat och fungerar väl. Jag ser inte att inflationsmålet som sådant, som det är satt, har betytt problem för den svenska ekonomin. Vi är i ett unikt läge med en bra ekonomisk tillväxt, kraftiga reallöneförbättringar, en stark exportutveckling, överskott i bytesbalansen och troligen också fallande arbetslöshet. Jag har därför ingen anledning att säga att detta mål är fel avvägt. Det fungerar väl för vår del.

Sedan är det ju över tid så att ibland blir det fram och ibland blir det tillbaka. Och så hittar man enkla svar på våra problem och säger: Lyft det någon procent eller sänkt det någon procent. Jag tror inte att det är där det sitter. Det sitter i att man kan ha ett fast ankare som man förhåller sig till. Exakt var detta ankare sedan ska kastas ned kan alltid diskuteras. Nu har vi i Sverige slängt det på en viss punkt, och där visade det sig vara två meter djupt. Då får det väl vara det. Vi behöver inte kasta om det på en meters djup eller tre meters djup. Låt det ligga där! Det funkar.

Jag har också full respekt för de frågor du tar upp kring Haagprocessen och asylfrågorna. Vi har anledning att ta detta på största allvar.

Holger Gustafsson tycker jag tar upp en av de verkligt stora europeiska frågeställningarna: Vilka mer än vi tycker som vi? Det är en bra fråga. Vi är 460 miljoner i Europa. Är vi de som dominerar världen? Vår självbild har ofta varit den att de europeiska värderingarna är det som styr världen. Det är ju inte riktigt så. Vi har under lång tid haft en axel med USA som ibland har varit av det slaget att vi kunnat uppträda gemensamt kring värderingsfrågor, men i exempelvis synen på dödsstraff har det aldrig gått. I synen på hur vi hanterar en internationell rättsordning med hjälp av folkrätt har det av och till också varit stora problem. Ibland har det dock fungerat med synen på mänskliga fri- och rättigheter och demokrati.

Nu växer det fram nya centrum i världen med en väldig kraft. Vi har Kina. Vi har Sydostasien. Vi har Japan, som fortfarande naturligtvis ska tillmätas en enorm betydelse och vikt även om de inte har samma internationella politiska genomslag som deras ekonomiska styrka skulle ge vid handen. Men ett Asien som växer ekonomiskt kommer också att betyda ett Asien som växer i politiskt inflytande. Vilka värderingar kommer det att föra med sig? Vad kommer det att drivas för krav på sociala klausuler i handelsavtal i framtiden? Vad kommer det att drivas för krav på miljöhänsyn? Vad kommer det att drivas för krav på att stater ska uppträda korrekt vad gäller mänskliga rättigheter? Det vet vi ingenting om.

Vi har trots, och vi har byggt på den uppfattningen, att en ökad dialog och ett ökat ekonomiskt utbyte också öppnar samhällen, och i samhällen som öppnas kommer människor, därför att människor i grunden är goda, att kräva mer av hänsynstagande till varandra. Av och till har detta också visat sig vara riktigt. Det har fungerat så på många ställen, även om det på andra ställen har gått för sakta och fortfarande finns väldigt mycket kvar att kritisera.

Men det är riktigt att fråga sig: Vilka tycker som vi? Vi tycker ju att vi på något sätt har rätt. Vi vill inte pådyvla andra vår uppfattning då det är stick i stäv med vår egen tradition, utan vi vill låta andra komma underfund med att det nog faktiskt är på det viset att den europeiska värderingsmassan borde vara det som gäller för alla.

När man sedan kommer in på ännu svårare saker som inte bara rör värderingar av mer filosofiskt och politiskt slag utan också sådant som vad människor tror på, vad som är meningen med livet och vad som kommer efter detta liv som vi nu lever är man inne på de verkligt svåra sakerna, som ofta också har politiska implikationer. Vi i Europa har haft klokheten att hålla isär de sakerna, och det hoppas jag också kommer att gå i framtiden i ett internationellt umgänge med andra. Men du rör vid en

sak, Holger Gustafsson, som jag tror kommer att bli väldigt mycket mer aktuell framöver. Världen förändras i takt med att den ekonomiska utvecklingen nu ser ut som den gör.

Den transatlantiska länken, som ju inte är en säkerhetspolitisk länk enbart eller ens i första hand, rymmer frågor av det slag som du tar upp. Hur stark är den i framtiden? Och om den försvinner, vad kommer den att ersättas av? Vilka värden och normer kommer då att gälla för våra barn och barnbarn i ett internationellt umgänge? Det är klart att detta är frågor som är jättestora, som jag inte har något bra svar på men som jag också, precis som du, av och till grunnar på. Det finns det anledning att göra.

Anf. 23 ORDFÖRANDEN:

Tack! De stora, visionära frågorna får vi återkomma till i annat sammanhang. Vi har nu i nästan två timmar ägnat oss åt att diskutera det kommande informella toppmötet. Vi har fått värdefull information och möjlighet att ventilera våra frågor. Vi tackar statsministern och statssekreteraren för informationen. Mötet är avslutat.

Innehållsförteckning

2005/06:8

26 oktober

1 § Europeiska rådet.....	1
Anf. 1 ORDFÖRANDEN.....	1
Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	1
Anf. 3 CARL B HAMILTON (fp)	6
Anf. 4 ORDFÖRANDEN.....	6
Anf. 5 HILLEVI LARSSON (s).....	6
Anf. 6 LARS LINDBLAD (m).....	7
Anf. 7 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	8
Anf. 8 MATS ODELL (kd).....	11
Anf. 9 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	12
Anf. 10 ESKIL ERLANDSSON (c).....	13
Anf. 11 ULF HOLM (mp).....	14
Anf. 12 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	15
Anf. 13 ORDFÖRANDEN.....	18
Anf. 14 CHRISTINA AXELSSON (s).....	18
Anf. 15 BEATRICE ASK (m).....	18
Anf. 16 KARIN GRANBOM (fp).....	19
Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	20
Anf. 18 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	22
Anf. 19 SVEN-ERIK SJÖSTRAND (v).....	23
Anf. 20 ESKIL ERLANDSSON (c).....	23
Anf. 21 ULF HOLM (mp).....	24
Anf. 22 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	24
Anf. 23 ORDFÖRANDEN.....	28